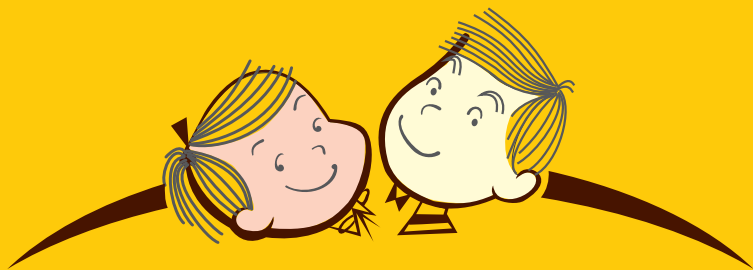

NEW HORIZON
Civil Society Organization

Centar za socijalni rad
Služba Ulcinj

LOKALNI INFORMATOR

za roditelje djece
sa posebnim potrebama

Slovak Aid

UVODNE NAPOMENE

Djeca sa smetnjama u razvoju u manjoj mjeri su uključena u postojeće sisteme socijalne i dječije zaštite, zdravstvene zaštite, kao i u sistem obrazovanja. Veoma je važno ovu djecu u većoj mjeri uključiti u postojeće sisteme kako bi se preduprijedila njihova institucionalizacija i unaprijedio kvalitet njihovog života kako u porodici tako i u samoj lokalnoj zajednici. Da bi se poboljšao pristup pravima zagarantovanim od strane države, za djecu sa smetnjama u razvoju njihovi roditelji treba da budu informisani o njima i načinima njihovog ostvarivanja.

Vodič smo osmislili tako da obuhvata glavne oblasti za koje smo smatrali da su relevantne za ostvarivanje prava djece sa smetnjama u razvoju i njihovih porodica. U okviru tih oblasti (socijalna zaštita, obrazovanje, zdravstvo) veliku pažnju smo posvetili načinima ostvarivanja prava, kao i ustanovama u kojima se ta prava ostvaruju i datim procedurama koje ih prate.

On će, nadamo se, za njih predstavljati i ohrabrenje i pozitivan podstrek u situacijama kada, možda, za trenutak, posustanu u ovim naporima.

Potrudili smo se da Vam ukažemo i na to da Vi, kao roditelji, kroz svoje angažovanje možete da utičete na poboljšanje uslova u kojima će te i Vaša djeca i Vi, kao i svi građani ove države, živjeti na human i tolerantan način. Izuzetno je važno da budete aktivni, da se udružite, da utičete na ljude koji su nadležni za određene oblasti koje se tiču ostvarivanja prava vaše djece, na one koji su na vlasti, na političke partije, da bi se zakonima i odlukama omogućila potpuna realizacija prava Vaše djece i Vas.

Iako u informatoru ima nedostataka, a možda neće odgovoriti i na sva Vaša pitanja, nadamo se da će kao prvi korak ipak biti dovoljan da motiviše još ljudi da u sljedećem "krugu" pomognu da napravimo još bolji i sa više informacija.

Naziv projekta:
"POMOĆ KOJU JA RAZUMIJEM"

Realizacija:
**Organizacija civilnog društva
"NOVI HORIZONTI" Ulcinj**
Tel/Fax: +382 30 411 969
Mob: +382 68 300 603
E-mail: ngohorizonti@t-com.me
www.ngo-horizonti.org

LOKALNI INFORMATOR

za roditelje djece sa posebnim potrebama

Ulcinj, 2011.

Izradu i štampanje ovog Informatora, finansijski je omogućila **Slovačka Agencija za medjunarodnu razvojnu saradnju – SLOVAK AID**, u okviru šireg projekta „Pomoć koju ja razumijem“, koji se realizuje u ruralnom području opštine Ulcinj i namjenjen je djeci sa posebnim potrebama.

*Ovaj informator je pripremljen u partnerstvu sa **Centrom za socijalni rad – Ulcinj** .*

Poštovani roditelji, Vaše dijete, kao i svako drugo, ima pravo:

Da bude voljeno i poštovano

To znači da će se maksimalno uvažavati njegove mogućnosti, potrebe, osjećanja, interesovanja i da će kao takvo biti za Vas i za sve nas dragocjeno i važno.

Da živi sa svojom porodicom

To znači da i država na sebe preuzima dio odgovornosti kako bi porodici sa djetetom sa smetnjama u razvoju pomogla da što lakše prebrodi poteškoće i probleme na koje svakodnevno nailazi i da time obezbijedi očuvanje porodice. Društvo u cjelini trebalo bi da adekvatnije odgovori potrebama porodice sa djecom sa smetnjama u razvoju koje su, bez obzira na probleme i krize kojima se suočavaju, ostale stabilne i harmonične. Postojeći sistemi takođe pokušavaju odgovoriti na ovo kompleksno pitanje.

Biti roditelj djeteta koje je zbog svoje ometenosti, pod izgovorom dijagnoze, izolovano i odbačeno, znači biti u stalnoj borbi za fizički opstanak (plaćati lijekove, dodatne tretmane, privatne časove, prevoz, izostajati sa posla ili čak ostati bez njega, jer neko mora da brine o djetetu koje zbog sveukupne neuključenosti ostaje kod kuće).

Dječaci i djevojčice sa smetnjama u razvoju imaju ista prava kao i sva ostala djeca. Na primjer, svako dijete ima pravo da ide u školu, da se igra i da bude zaštićeno od nasilja, kao i da bude uključeno u odlučivanje o stvarima koje na njega imaju uticaja. Nadležni organi u državi moraju obezbijediti neophodne informacije i podršku djeci sa smetnjama u razvoju, kako bi ona ostvarila svoja prava

Dijete sa smetnjama u razvoju ima pravo na posebnu brigu, obrazovanje i obuku koja će mu pomoci da živi ispunjen i dostojanstven život i da ostvari najveći mogući stepen nezavisnosti i ucestvovanja u društvu.

Ustavom Crne Gore (član 68.) se jamči posebna zaštita lica s invaliditetom, a **Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti** i pratećim podzakonskim aktima, utvrđena su prava za podršku djeci sa smetnjama u razvoju i njihovim porodicama. Osim ovog zakona i niz drugih zakona (**Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o zdravstvenom osiguranju i Zakon o ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica, Zakon o zapošljavanju osoba sa invaliditetom i dr.**) uređena su prava (OSI) i djece sa posebnim potrebama. Pravo na obrazovanje djece ometene u razvoju, pored opštih zakona iz oblasti obrazovanja, reguliše i **Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim potrebama.**

PRAVA DJECE SA SMETNJAMA U RAZVOJU

Generalna skupština Ujedinjenih nacija je 1989. godine usvojila Konvenciju o pravima djeteta, prvi međunarodni ugovor koji se posebno bavi pravima djeteta. Sve do usvajanja Konvencije smatralo se da je dijete dovoljno zaštićeno u okvirima opšte zaštite porodice. Konvencija se popularno naziva i **Ustav djeteta**.

Prava djeteta, na čije su se poštovanje obavezale države koje su ratifikovale Konvenciju, odnose se na apsolutno svako dijete. Ipak, moramo istaći da kada se govori o djeci sa smetnjama u razvoju, insistiranje na poštovanju prava djeteta ima još veću težinu, jer su ona najosjetljiviji dio populacije.

Konvencija o pravima djeteta na sljedeći način definiše djete :

„Djetetom se smatra svako ljudsko biće koje nije navršilo 18 godina, ukoliko se zakonom koji se primjenjuje na dijete punoljetstvo ne stiče ranije.

Zabranjena je diskriminacija djece po osnovu invalidnosti i zahtjeva posebne mjere za osiguranje prava djeci.”

S obzirom na to da se radi o međunarodnim standardima, nijedna država koja je ratifikovala Konvenciju ne može da tvrdi da je njen odnos prema pravima djeteta njena unutrašnja stvar.

Crna Gora je ratifikovala Konvenciju o pravima djeteta 23. oktobra 2006. godine, dok je u decembru 2009. godine potvrdila Evropsku socijalnu povelju - instrumenta koji predstavlja jedan od centralnih međunarodno-pravnih mehanizama zaštite socijalnih, ekonomskih i kulturnih prava u Evropi.

Evropska socijalna povelja, kao komplementaran instrument Evropske konvencije o ljudskim pravima koja štiti građanska i politička prava, unapređuje zaštitu osnovnih socijalnih i ekonomskih prava građana država potpisnica. Povelja takođe uspostavlja mehanizme kojima se garantuje poštovanje ustanovljenih prava i sloboda od strane država - ugovornih strana.

Države su odgovorne za stvaranje zakonskih osnova za mjere čiji je cilj postizanje punog učešća i ravnopravnosti osoba sa invaliditetom.

Prema Standardnim pravilima UN za izjednačavanje mogućnosti koje se pružaju osobama sa invaliditetom, nacionalno zakonodavstvo kojim se regulišu prava i obaveze građana trebalo bi da uključuje i prava i obaveze osoba sa invaliditetom. Države imaju obavezu da omogućе osobama sa invaliditetom uživanje njihovih prava, uključujući i njihova ljudska i građanska prava, na ravnopravnoj osnovi sa svim ostalim građanima.

KAKO PREPOZNATI DIJETE SA SMETNJAMA U RAZVOJU

	MOGUĆI ZASTOJ U RAZVOJU GRUBE MOTORIKE
0-1 mjesec	pretjerano mirno, mlitavo, razdražljivo, zgrčeno glava okrenuta uvijek na jednu stranu
4-6 mjeseci	u uspravnom položaju ukršta noge
24. mjesec	okupiranost jednom aktivnošću koja se ponavlja (ljuljanje, klačenje, skakutanje, treperenje rukama, okretanje u krug)
3 godine	stalno u pokretu, hiperaktivno, motorno nespretno, sapliće se i često pada
	MOGUĆI ZASTOJ U RAZVOJU FINE MOTORIKE
24 mjeseca	nespretno hvata, premor ruku
	MOGUĆI ZASTOJ U RAZVOJU SLUHA I VIDA
4 mjeseca	ne reaguje na zvuke
9 mjeseci	izostaju reakcije na slabije zvuke
5 godina	loše voljno usmjeravanje vidne i slušne pažnje
	MOGUĆI ZASTOJ U RAZVOJU INTELEKTUALNIH SPOSOBNOSTI
7 mjeseci	ne pokazuje interes za predmete iz okoline
12 mjeseci	predmete ne istražuje, već ih stavlja u usta
3-4 godine	otežano savladavanje pedagoških zahtjeva u vrtiću
	MOGUĆI ZASTOJ U RAZVOJU GOVORNIH SPOSOBNOSTI
24 mjeseca	zaostao govor; ne govori i ne razumije govor
36 mjeseci	zamuckivanje, mucanje
4-5 godina	agramatičan govor
	MOGUĆI ZASTOJ U SOCIJALNO - EMOCIONALNOM RAZVOJU
0-3 mjeseca	plače bezrazložno promuklim glasom
4 mjeseca	spava i uzima hranu bez reda, često povraća
12 mjeseci	ne odgovara na emocionalne podražaje iz okoline, produžena stanja iritiranosti, afektivno zacjenjivanje, ne uspostavlja kontakt oči u oči
18 mjeseci	nekontrolisano balavljenje, bezrazložni nastupi uznemirenosti i smijeha, prisutni intervali odsutnosti, stereotipni pokreti, moguća depresivnost zbog dužeg odvajanja od bliskih osoba
24. mjesec	bezrazložni napadi bijesa, vriske ili smijeha
3 godine	nemotivisana agresivnost ka sebi i drugima, bezrazložni strahovi, odsustvo straha od realnih opasnosti, rivalstvo, izraženi znaci izolacije
4 godine	neurotska ispoljavanja: sisanje prsta, čupkanje kose, trljanje dijelova tijela, nemogućnost kontrole mokrenja, nizak nivo toleracije na frustraciju
5 godina	nemogućnost kontrole velike nužde, poremećaji u ishrani

OSNOVNA PRAVA IZ OBLASTI SOCIJALNE I DJEČIJE ZAŠTITE

Socijalna zaštita osoba sa invaliditetom (OSI) i djece sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori je regulisana Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti kao i drugim zakonima koji regulišu ovu oblast (OSI).

Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti predviđa pomoć roditeljima djece sa smetnjama u razvoju, kako bi dijete moglo ostati u porodici. Osnovna prava iz socijalne zaštite su, između ostalog: **materijalno obezbjeđenje porodice (MOP), lična invalidnina, njega i pomoć drugog lica, smještaj u ustanovi i dr.**

Cilj socijalne i dječije zaštite je obezbjeđenje zaštite porodice, pojedinca, djece u riziku i lica u stanju socijalne potrebe, odnosno socijalne isključivosti. U realizaciji ovih ciljeva potrebno je štititi:

1. Nesposobne za rad i materijalno neobezbijeđene osobe
2. Djecu bez roditeljskog staranja
3. Djecu sa mentalnom, tjelesnom i senzornom ometenošću
4. Zlostavljeni i zanemarenu djecu
5. Djecu sa poremećajem u ponašanju
6. Lica sa invaliditetom
7. Stara lica
8. Lica i porodice kojima je uslijed posebnih okolnosti potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite

Prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite regulisana su Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl.list RCG“ broj 78/05), Porodičnim zakonom („Sl.list RCG“ br. 1/07), kao i podzakonskim aktima.

PRAVA KOJA OBEZBJEĐUJE DRŽAVA

1. Materijalno obezbjeđenje porodice
2. Lična invalidnina
3. Njega i pomoć drugog lica
4. Smještaj u ustanovu socijalne zaštite
5. Pomoć za vaspitanje i obazovanje djece i mladih sa posebnim potrebama
6. Jednokratna novčana pomoć
7. Dječiji dodatak

PRAVA KOJA OBEZBJEĐUJE OPŠTINA ULCINJ

- Pomoć u kući
- Jednokratna pomoć
- Dnevni boravak za djecu i omladinu ometenu u razvoju
- Oprema korisnika za smeštaj u ustanovu
- Naknada troškova sahranjivanja
- Pravo na oslobađanje dijela obaveza plaćanja komunalnih proizvoda i usluga
- Regresiranje troškova boravka djece u predškolskoj ustanovi.

Zahtjevi za ostvarivanje ovih prava podnose se u Sekretarijatu za društvene djelatnosti, zgrada opštine Ulcinj (tel. 030 412 650)

Dodjela sredstava iz budžeta Opštine Ulcinj, za posebne oblike socijalne zaštite koji se obezbjeđuju realizacijom programa i projekata organizacija osoba sa invaliditetom i socijalno humanitarnih organizacija, obezbeđuje se za:

- projekte kojima se doprinosi ostvarivanje zaštite, rehabilitacije I socijalizacije lica u stanju socijalne potrebe, putem javnog konkursa.

Javni konkurs raspisuje Predsjednik Opštine u sredstvima javnog informisanja.

PORODIČNIM ZAKONOM GARANTOVANA SU SLJEDEĆA PRAVA:

- Pravo na porodični život
- Prava djeteta (princip najbolji interes djeteta)
- Pravo na vršenje roditeljskog prava
- Pravo stanovanja
- Posebna zaštita prava djeteta
- Pravo na izdržavanje
- Pravo na posebne sudske postupke
- Pravo na školovanje

OVA PRAVA OSTVARUJU SE PUTEM SLJEDEĆIH USTANOVA:

1. Centar za socijalni rad za opštine Bar i Ulcinj - Služba ULCINJ
2. Ustanove socijalne i dječije zaštite
3. Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju
4. Sekretarijat za društvene djelatnosti Opštine Ulcinj

CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ZA OPŠTINE BAR I ULCINJ SLUŽBA ULCINJ

U realizaciji svog cilja postojanja, Centar za socijalni rad obavlja sljedece poslove u interesu gradana:

- U prvom stepenu rješava zahtjeve za ostvarivanje pojedinih prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite,
- Organizuje i sprovodi odgovarajuće oblike socijalne zaštite iz socijalnog rada na teritoriji Opštine Ulcinj,
- Obavlja poslove organa starateljstva Opštine Ulcinj,
- Prati i analizira pojave i probleme od značaja za socijalnu i dječiju zaštitu,
- Podstiče, organizuje i preduzima aktivnosti u cilju sprječavanja i suzbijanja socijalnih problema Opštine Ulcinj,
- Vodi evidenciju i prikuplja dokumentaciju o korisnicima socijalne i dječije zaštite, o primijenjenim oblicima zaštite kao i evidenciju o korisnicima socijalno-zaštitnih prava Opštine Ulcinj,
- Obezbeđuje timsku obradu slučajeva gdje je to potrebno,
- Vršiti isplatu davanja iz socijalne zaštite,
- Razvija i unaprjeđuje vaninstitucionalne oblike socijalne zaštite,
- Vodi evidenciju i dokumentaciju o pruženim uslugama, preduzetim mjerama u okviru svoje djelatnosti,
- Vršiti i druge poslove utvrđene zakonom i podzakonskim aktima

MATERIJALNO OBEZBJEĐENJE PORODICE

Pravo na materijalno obezbjeđenje porodice može ostvariti porodica, odnosno član porodice, u slučaju da je nesposoban/nesposobna za rad. Pravo na materijalno obezbjeđenje utvrđuje se u odnosu na prihode i imovinu svih članova porodice, tako da to pravo može ostvariti cjelokupna porodica.

Zakon socijalne i dječije zaštite kao i Pravilnik o bližim uslovima ostvarivanja osnovnih prava precizno utvrđuju prava kao i način ostvarivanja ovih prava uz potrebnu dokumentaciju.

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje, prilaže se:

1) Lica iz člana 13. stava 1. tačka 1. Zakona:

- dijete do navršene 18 godine života: izvod iz matične knjige rođenih;
- dijete koje je na redovnom školovanju u srednjoj školi: dokaz o redovnom školovanju koji dostavlja na početku svake školske godine, a najkasnije do 1. oktobra tekuće godine;
- dijete od 15-te do navršene 18-te godine života koje nije na redovnom školovanju: dokaz da je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, koji dostavlja na početku svakog kvartala, za predhodni kvartal;
- lice kod koga je utvrđena nesposobnost za rad u skladu sa Zakonom: nalaz, ocjenu i mišljenje socijalno-ljekarske komisije (iz člana 101 Zakona);
- lice starije od 65 godina života: izvod iz matične knjige rođenih.

2) Lica iz člana 13. stava 1. tačka 2. Zakona:

- trudnica: nalaz ljekara specijaliste koji dostavlja na početku svakog kvartala;
- samohrano lice:
 - *roditelj koji je razveden ili je drugi roditelj umro, ili je nepoznat, a izdržava maloljetno dijete, odnosno punoljetno dijete kod koga je nesposobnost za rad nastala prije navršene 18-te godine života, odluku suda o razvodu braka ili izvod iz knjige umrlih ili odluku nadležnog organa o povjeravanju na čuvanje i vaspitanje;*
 - *punoljetno lice nesposobno za rad koje nema srodnike koji su po zakonu dužni da ga izdržavaju ili ima srodnike koji nijesu u mogućnosti da ga izdržavaju, dokaz o srodstvu;*
- roditelj koji izdržava maloljetno dijete, ili punoljetno dijete nesposobno za rad, kod koga je nesposobnost za rad nastala prije navršene 18-te godine života, izvod iz matične knjige rođenih ili nalaz, ocjenu i mišljenje socijalno-ljekarske komisije o nesposobnosti za rad;

- lice koje je završilo školovanje po obrazovnom programu sa prilagođenim izvođenjem i dodatnom stručnom pomoći ili posebnom obrazovnom programu dokaz o završenom školovanju;
- dijete bez roditeljskog staranja, odluku nadležnog organa.

**Zahtjev i preciznije informacije za ostvarivanje ovih prava se podnose i mogu se dobiti u
CSR – Služba Ulcinj (Tel: 030 412 205)**

LIČNA INVALIDNINA

Pravo na ličnu invalidninu ima lice kod koga je nesposobnost za samostalan život i rad nastala prije navršene 18-te godine života.

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na licnu invalidninu, prilaže se:

- medicinska dokumentacija;
- izvod iz matične knjige rođenih

Postojanje nesposobnosti za samostalan život i rad utvrđuje socijalno-ljekarska komisija (iz člana 101. Zakona) nalazom, ocjenom i mišljenjem, na osnovu medicinske dokumentacije, u skladu sa Pravilnikom o medicinskim indikacijama za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite ("Službeni list RCG" broj 3/06). Nalaz, ocjenu i mišljenje socijalno-ljekarske komisije Centar obezbjeđuje po službenoj dužnosti.

**Zahtjev za ostvarivanje ovog prava i precizne informacije se podnose i mogu se dobiti u
CSR - Služba Ulcinj (Tel: 030 412 205)**

NJEGA I POMOĆ DRUGOG LICA

Pravo na njegu i pomoć drugog lica ima korisnik: materijalnog obezbjeđenja kojem je, zbog tjelesnog ili mentalnog oštećenja ili starosti ili trajnih zdravstvenih promjena, potrebna stalna njega i pomoć drugog lica za obavljanje osnovnih životnih potreba; lične invalidnine; lice sa teškom tjelesnom, mentalnom i senzornom ometenošću, kojem je potrebna stalna njega i pomoć drugog lica za obavljanje osnovnih životnih potreba. Pravo na njegu i pomoć drugog lica može ostvariti lice pod uslovom da ovo pravo nije ostvarilo po drugom osnovu.

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na njegu i pomoć drugog lica, prilaže se:

- *medicinska dokumentacija;*
- *izvod iz matične knjige rođenih;*
- *rješenje o ostvarenom pravu za korisnika materijalnog obezbjeđenja;*
- *rješenje o ostvarenom pravu za korisnika lične invalidnine;*
- *dokaz da ovo pravo nije ostvareno po drugom osnovu.*

Postojanje potrebe za stalnom negom i pomoći drugog lica utvrđuje socijalno-ljekarska komisija (iz člana 101. Zakona) nalazom, ocjenom i mišljenjem, na osnovu medicinske dokumentacije, u skladu sa Pravilnikom o medicinskim indikacijama za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite.

Nalaz, ocjenu i mišljenje socijalno-ljekarske komisije Centar obezbjeđuje po službenoj dužnosti.

Zahtjev za ostvarivanje ovog prava i preciznije informacije se podnose i mogu se dobiti u CSR – Služba Ulcinj (Tel: 030 412 205)

SMJEŠTAJ U USTANOVU

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na smještaj u ustanovi, prilaže se:

- *izvod iz matične knjige rođenih;*
- *medicinska dokumentacija;*
- *dokaz o prihodima i imovini;*
- *drugi dokazi utvrđeni opštim aktom ustanove u kojoj se ostvaruje smještaj.*

SMJEŠTAJ U DRUGU PORODICU

Uz zahtjev na ostvarivanje prava za smještaj u drugu porodicu, prilaže se:

- *izvod iz matične knjige rođenih,*
- *medicinska dokumentacija;*
- *dokaz o prihodima i imovini;*
- *dokaz o starateljstvu.*

Pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim potrebama

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim potrebama, prilaže se:

- *rješenje o usmjeravanju u obrazovni program, u skladu sa zakonom;*
- *dokaz o prebivalištu ili boravištu;*
- *dokaz o prihodima i imovini;*
- *dokaz o ostvarenom smještaju u ustanovu;*
- *dokaz o visini troškova cijene javnog saobraćaja.*

**Zahtjev za ostvarivanje ovih prava i preciznije informacije se podnose i mogu se dobiti u
CSR – Služba Ulcinj (Tel: 030 412 205)**

JEDNOKRATNA NOVČANA POMOĆ

Za ostvarivanje prava na jednokratnu novčanu pomoć uz zahtjev se prilaže dokaz o stambenom, materijalnom i zdravstvenom stanju.

Centar jednokratnu novčanu pomoć može realizovati u robnoj protivrijednosti, ako ocijeni da je to povoljnije za korisnika.

Visina jednokratne pomoći određuje se na osnovu socijalne anamneze i materijalnih mogućnosti države.

DODATAK ZA DJECU

Dodatak za djecu je jedno od osnovnih prava iz dječje zaštite. Pravo na dodatak za djecu može ostvariti: dijete korisnika materijalnog obezbjeđenja; dijete sa tjelesnom, mentalnom i senzornom ometenošću, koje se može osposobiti za samostalan život i rad; dijete sa tjelesnom, mentalnom i senzornom ometenošću, koje se ne može osposobiti za samostalan život i rad.

Uz zahtjev za ostvarivanje prava na dodatak za djecu, prilaže se:

- dokaz o prebivalištu roditelja, staraoaca ili lica kome je dijete povjereno na njegu, vaspitanje i osposobljavanje;
- izvod iz matične knjige rođenih, za svu djecu.
- za dijete korisnika materijalnog obezbjeđenja porodice: rješenje o ostvarenom pravu na materijalno obezbjeđenje porodice;
- za dijete sa tjelesnom, mentalnom i senzornom ometenošću koje se može osposobiti za samostalan život i rad kao i dijete sa tjelesnom, mentalnom i senzornom ometenošću koje se ne može osposobiti za samostalan život i rad: rješenje o usmjeravanju u obrazovni program, u skladu sa zakonom;
- za dijete bez roditeljskog staranja: odluka nadležnog organa;
- za dijete koje je na redovnom školovanju u srednjoj školi: dokaz o redovnom školovanju;
- za dijete od 15-te do navršene 18-te godine života koje nije na redovnom školovanju: dokaz da je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

Zahtjev za ostvarivanje ovih prava i preciznije informacije se podnose i mogu se dobiti u

CSR – Služba Ulcinj (Tel: 030 412 205)

ODGOVORI NA NAJČEŠĆE POSTAVLJANA PITANJA

Licna dokumentacija

Gdje se pribavlja izvod iz matične knjige rođenih?

Izvod se pribavlja u MUP-u i JAVNOJ UPRAVI - Filijala Ulcinj.

Koja je procedura vađenja izvoda iz matične knjige rođenih i državljanstva?

Roditelj popunjava obrazac za dijete (na šalterima ove Službe).

Kako da izvršim naknadan upis u matičnu knjigu rođenih?

Potrebno je kontaktirati MUP i JAVNU UPRAVU - Filijala Ulcinj, oni će Vas uputiti u datu proceduru.

Kako da izradim licnu kartu?

Zahtjev za izdavanje lične karte podnosi se područnoj jedinici ili filijali za upravne unutrašnje poslove gdje građanin ima prebivalište – u našem slučaju to je Filijala ULCINJ.

Podnošenje zahtjeva i preuzimanje lične karte vrši se lično. Građanin svojim potpisom potvrđuje tačnost podataka u zahtjevu za izdavanje lične karte. Za izdavanje lične karte, potrebno je priložiti: *zahtjev (obrazac se dobija u filijali za upravne unutrašnje poslove) i dokaz o uplati naknade za obrazac (informacije o načinu uplate su dostupne na oglasnim tablama i šalterima ove Službe.)*

Kako da dobijem potvrdu o prebivalištu?

Uz identifikacioni dokument (*lična karta, pasoš, vozačka dozvola*) se treba javiti na šalterima MUP i JU Filijala Ulcinj.

Zdravstvena i socijalna zaštita

Kako da ostvarim pravo na zdravstvenu zaštitu?

Potrebno je izraditi zdravstvenu knjižicu i otvoriti zdravstveni karton u Domu zdravlja u mjestu prebivališta.

Da li zapošljeni otac bolesnog djeteta može da uzme bolovanje i da li mu se umanjuje plata za dane koje je proveo na bolovanju?

Naravno, otac i majka su u tom smislu izjednačeni pred zakonom. O umanjuju primanja je potrebno raspitati se u pravnoj službi poslodavca, jer to zavisi o dužini trajanja radnog odnosa u kojem se otac, odnosno roditelj nalazi. Takođe, otac može da uzme i odsustvo koje obično majke koriste kad se bebe rode. Prva tri mjeseca po rođenju, žena je na porodiljskom odsustvu. Sledećih devet meseci se zapravo zovu odsustvo radi njege djeteta, a tih devet mjeseci odsustva može da koristi i otac umjesto majke.

Koliko dugo zapošljena majka djeteta sa smetnjama ili teškoćama u razvoju ima pravo da bude na porodiljskom odsustvu?

Dužina porodiljskog odsustva zaposlene majke djeteta sa smetnjama ili teškoćama u razvoju ista je kao i kod svih majki. Međutim, pravo da radi polovinu punog radnog vremena ima roditelj, usvojilac ili lice kome je nadležni organ starateljstva povjerio dijete sa smetnjama u razvoju na staranje i njegu, odnosno lice koje se stara o osobi sa teškim invaliditetom u skladu sa posebnim propisima do navršениh tri godine starosti djeteta, na osnovu nalaza, ocjene i mišljenja socijalno-ljekarske komisije. Zahtjev se podnosi poslodavcu, dok poslodavac je dužan podnijeti zahtjev Centru za socijalni rad. Na osnovu nalaza i mišljenja socijalno-ljekarske komisije centar donosi rješenje. Na osnovu tog rješenja vrši se refundacija sredstava bruto plate poslodavcu. Na ovaj način država zaštićuje majke odnosno roditelja djece sa posebnim potrebama.

Koja se prava ostvaruju na ljekarskoj komisiji?

Ljekarska komisija daje ocjenu radne sposobnosti u slučaju privremene spriječenosti za rad, ocjenjuje potrebu za pratiocem za vrijeme stacionarnog liječenja, daje mišljenje o upućivanju na liječenje van područja naše filijale, kao i za naknadu troškova liječenja i putnih troškova kao i refundaciju sredstava za nabavku lijekova sa pozitivne liste (ukoliko se određeni lijek ne nalazi u državnim apotekama).

Šta je to socijalna pomoć i ko može da je ostvari?

Socijalna pomoć je izraz koji se u svakodnevnom govoru koristi da bi se označile različite vrste davanja iz oblasti socijalne i dječije zaštite.

U tu grupu spadaju jednokratna pomoć i tzv. MOP (materijalno obezbeđenje porodice) koji se ostvaruju preko centara za socijalni rad. Postoje i druge vrste pomoći koje pružaju opštine stanovništvu koje je naročito ugroženo, ali su to pomoći koje se razlikuju od opštine do opštine.

Obratite se Centru za socijalni rad, gdje ćete dobiti precizne informacije o uslovima za ostvarivanje ovakvih prava.

Ukoliko u porodici postoji dijete sa invaliditetom, šta je potrebno od dokumenata za ostvarivanje dječijeg dodatka?

Lične karte roditelja, izvod rođenih za dijete kao i rješenje Komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama ili rješenje Centra za socijalni rad da je dijete korisnik tuđe njege i pomoći ili lične invalidnine.

Da li je za djecu sa invaliditetom uvećan dječji dodatak?

Dječiji dodatak ostvaruje se u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti. Djeca sa invaliditetom imaju pravo na dječiji dodatak.

Za dijete sa senzorskom i mentalnom ometenošću koje se može osposobiti za samostalan život i rad dječiji dodatak iznosi 20 eura, dok za djete koje se ne može osposobiti za samostalan život i rad dječiji dodatak iznosi 25 eura. Procedura ostvarivanja ovog prava je opisana u poglavlju **dječiji dodatak**.

Ko ostvaruje pravo na tuđu njegu i pomoć i ličnu invalidninu?

Zahtjev se podnosi Centru za socijalni rad, koji donosi rješenje shodno nalazu ocjene i mišljenja prvostepeno socijalno-ljekarske komisije. U Centru za socijalni rad dobićete sve potrebne informacije o tome koja je vrsta dokumentacije potrebna (s obzirom na Vaš konkretan slučaj), uz popunjen zahtjev za ostvarivanje datog prava.

Obrazovanje

Da li djeca sa teškoćama u razvoju mogu da pohađaju dječiji vrtić?

Djeca sa lakšim i umjerenim teškoćama u razvoju mogu da pohađaju vrtić kao i sva druga djeca uz rješenje nadležne komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama.

Šta je potrebno za upis djeteta sa teškoćama u dječiji vrtić?

Dokumentacija potrebna za upis u predškolsku ustanovu ista je za svu djecu i podrazumjeva: prijavu na konkurs, izvod iz matične knjige rođenih, rješenje komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama. Kriterijumi za upis su isti za svu djecu.

U kom uzrastu je najbolje da upišemo dijete sa teškoćama?

Pravila nema. Neophodna je individualna procjena optimalnog momenta uključivanja djeteta sa smetnjama i teškoćama u razvoju u vrtić. Po preporukama stručnjaka dobro je sprovesti program rane intervencije, određivati najbolje vrijeme upisa djeteta u vrtić u saradnji sa roditeljima i prema njihovim potrebama.

Kako da upišem dijete u školu?

Potrebni su: izvod iz matične knjige rođenih za dijete, rješenje Komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama, potvrda od pedijatra da je dijete redovno vakcinisano. U svakom slučaju, potrebno je obratiti se školi u kojoj namjeravate upisati dijete ili pridržavati se rješenja Komisije za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama.

Šta je to testiranje za upis u školu?

To je provjera znanja, sposobnosti, socijalne zrelosti i spremnosti za pohađanje škole, koje dijete donosi iz predškolske ustanove i porodice u školu, odnosno provjera da li je dijete spremno za polazak u školu. Testiraju se njegove sposobnosti da razlikuje osnovne predmete i okolinu oko sebe i time se provjerava da li je dijete spremno da krene u školu ili treba još jedna godina da bi dijete psihički sazrelo i bilo sposobno da prati nastavu u školi. Na ovom testiranju se takođe utvrđuje, da li dijete može da pohađa redovnu školu ili ima neke smetnje zbog kojih mu je potrebno individualno praćenje ili bi ga trebalo uputiti na Komisiju za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama (nekada: „kategorizacija“).

Šta je to razvrstavanje?

Ako stručna služba škole na testiranju za I (prvi) razred ustanovi da dijete nije spremno za polazak u školu, šalje ga na dodatno testiranje. Ukoliko se primijeti da dijete ima određene smetnje (oštećen sluh, govor, vid ili neki stepen intelektualnog deficita), tada se dijete upućuje kod nadležne opštinske Komisije za kategorisanje i usmjeravanje djece sa posebnim potrebama (ukoliko ranije nije pregledano kod nadležne komisije). Kada se tokom školovanja primijeti da dijete ima teškoće u učenju i usvajanju/primjeni predviđenih sadržaja/vještina za određeni uzrast, tada se dijete upućuje na razvrstavanje i utvrđuje se da li ima potrebu za dodatnom podrškom.

Zašto treba da idem na Komisiju za kategorizaciju?

Komisija za kategorizaciju se u stvari zove *Komisija za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama* i zahtjev se podnosi Sekretarjatu za društvene djelatnosti opštine Ulcinj koji se nalazi u zgradi opštine. Ta komisija procenjuje vrstu oštećenja/ teškoće/ invaliditeta koju osoba ima.

Da li ćete otići na Komisiju za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama ili nećete, ta odluka je na vama samima. Međutim potrebno je da znate da posljedice neodlaska na Komisiju za usmjeravanje djece sa posebnim potrebama mogu uticati na ostvarivanje drugih prava koja se mogu dobiti po osnovu invaliditeta.

Sa koliko godina života se prvi put ide na Komisiju za razvrstavanje?

Najkasnije do punoljetstva.

Zašto se ide više puta na Komisiju za razvrstavanje?

Da bi se provjerilo da li je u međuvremenu došlo do promjene stanja.

Šta znači rekategorizacija?

Rekategorizacija je promjena kategorije koju ste imali ranije.

(provjerava se da li osoba još uvijek ima isti stepen i prirodu teškoća).

Ukoliko osoba sa invaliditetom ostane sama da živi poslije smrti roditelja, ko odlučuje da li ona može sama da živi? Da li se odluka ostavlja osobi sa invaliditetom? Šta se dešava sa imovinom koju ta osoba posjeduje ako se smjesti u neku ustanovu? Da li poslije nekog vremena osoba sa invaliditetom može da se vrati kući i da nastavi samostalan život ili život uz personalnog asistenta?

Osoba sama o tome odlučuje ukoliko je punoljetna i sposobna za rasuđivanje, a ako nije odlučuje njen zakonski staratelj ili Centar za socijalni rad. Imovina i dalje ostaje u vlasništvu osobe sa invaliditetom.

Da li porodica koja ima člana sa invaliditetom ima beneficiju pri plaćanju struje?

DA. Nadležnoj elektrodistribuciji se podnosi zahtjev i dokaz da je dijete korisnik socijalno-zaštitnih prava.

Da li osobe sa invaliditetom imaju pravo na beneficiju za telefon?

DA. Zahtjev se podnosi **T-com Centru (u Ulcinju)**. Uz zahtjev dostavlja se rješenje da je korisnik TNJP ili LI.

Da li osobe sa invaliditetom imaju pravo na beneficiju pri plaćanju komunalnih usluga (u opštini Ulcinj)?

NE!

Da li u našem gradu (Ulcinj) postoji savjetovalište ili neka ustanova koja pruža informacije o pravima djeteta sa posebnim potrebama?

Centar za socijalni rad pored redovnih i Zakonom i Statutom predviđenih poslova pruža i usluge **socijalnog rada**, tako da Centar pruža i ovakve usluge (koje su besplatne). U okviru Centra postoji zaduženi službenik koji je u svakom trenutku spreman da pruži roditeljima djece sa smetnjama u razvoju potrebne informacije o svim pitanjima koja se tiču njihovih prava kao i podršku roditeljima. Sve ovo proizilazi iz Strategije za integraciju osoba sa invaliditetom 2008-2016. koju je usvojila Vlada Crne Gore.